

**Program hospodárskeho
a sociálneho rozvoja obce
na roky 2008 - 2015**

OBEC ČIERNY BALOG

Čierny Balog 2008

OBSAH DOKUMENTU

ÚVOD	3
AUDIT ZDROJOV	6
ANALÝZA ÚZEMIA	96
STRATÉGIA ROZVOJA OBCE	107
PRÍLOHY	136

Zadávatel': Obec Čierny Balog

Zhotoviteľ': Prvá rozvojová regionálna a vidiecka agentúra, Brezno

© Autorský kolektív

PhDr. Igor Pašmík, vedúci tímu

Rok spracovania 2004 / 2008

Dokument bol spracovaný s finančnou podporou Banskobystrického samosprávneho kraja

1. ÚVOD

Dôvody pre spracovanie dokumentu

Dokument s názvom “PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE ČIERNY BALOG NA ROKY 2008 - 2015“ bol vypracovaný ako strednodobý strategický plánovací dokument pre trvalo udržateľný rozvoj obce. Účelom PHSR je navrhnuť takú predstavu o rozvoji obce, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade s prijatými nadradenými koncepciami vyššej úrovne. Táto stratégia je otvoreným dokumentom a je potrebné ju priebežne aktualizovať a dopĺňať.

PHSR ako základný rozvojový strategický dokument má pre obec veľký význam pre obec z hľadiska dlhodobého programovania jej rozvoja a zachovávanie kontinuity rozvojových zámerov, efektívneho využívania vlastných zdrojov a potenciálu. Potrebu zabezpečenia PHSR ustanovuje zákon č. 351/2004 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý ukladá obciam povinnosť spracovať Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ako nástroja, pomocou ktorého sa uskutočňuje podpora regionálneho rozvoja. Zároveň je dôležitý aj pre získavanie externých zdrojov, napríklad z EÚ, štátneho rozpočtu a pod., nakoľko možnosť žiadať o nenávratný finančný príspevok z týchto zdrojov je čoraz častejšie podmienená súladom konkrétneho projektu s týmto strategickým dokumentom.

Vypracovanie a následná realizácia návrhov strategického rozvojového dokumentu je komplexný proces, náročný na koordináciu, odborné vedomosti a zabezpečenie množstva väzieb. Pri jeho príprave je nutné zohľadniť množstvo dokumentov, ktoré tvoria určitý strategický alebo legislatívny rámec a majú nadradený charakter.

Ide hlavne o väzby na tieto dokumenty:

- strategické a programové dokumenty SR a EÚ,
- príslušné odvetvové politiky,
- aktuálna legislatíva pre jednotlivé riešené oblasti,
- platná územno-plánovacia dokumentácia rôznych stupňov.

Metodológia spracovania dokumentu

Strategické plánovanie je metóda riadenia používaná na koordináciu jednotlivých činností, ktoré súvisia s plánovaním, realizáciou a vyhodnocovaním aktivít. Proces strategického plánovania predstavuje súbor nadväzujúcich činností, ktoré sú riadené tak, aby viedli k naplneniu vopred stanovených a hierarchicky usporiadaných cieľov. Začína sa mapovaním územia, následnou analýzou, pokračuje definovaním cieľov, realizáciou projektov a končí sa hodnotením. Táto postupnosť krokov sa cyklicky opakuje.

To znamená, že vhodné použitie princípov strategického plánovania predstavuje optimálny nástroj na vypracovanie a realizáciu účinného programu rozvoja obce, ktorý je súčasťou takej regionálnej politiky, ktorá aj v podmienkach EÚ vie byť konkurencieschopná.

Pri spracovaní strategického programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 – nariadenie o štrukturálnych fondoch. Vypracovaný dokument rešpektuje Národný strategický referenčný rámec SR na roky 2007 – 2013, a Program rozvoja vidieka, ktoré sú programovacími dokumentmi na čerpanie finančných zdrojov z fondov EÚ.

Štruktúru programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja tvorí audit, analytická, strategická a implementačná časť.

V roku 2004 ako súčasť prípravy stratégie územia Mikroregiónu Čierny Hron bol spracovaný aj Audit mikroregiónu, ktorého vybraná časť po aktualizácii tvorí prvú časť dokumentu.

V roku 2008 bola spracovaná aktualizácia PHSR a to v časti auditu (doplnenie aktuálnych dát), v strategickej časti, tak aby konkrétnejšie odrážala potreby obyvateľov obce a bola doplnená časť implementácie a monitoringu.

Analytická časť plánu je spracovaná na základe informácií a údajov zhromaždených riešiteľskou organizáciou počas terénneho prieskumu v obci, údajov z odbornej literatúry a údajov poskytnutých predstaviteľmi obce. Súbežne s tvorbou PHSR obce prebiehala aktualizácia Integrovannej stratégie VSP Muránska planina, pričom niektoré z výstupov terénneho prieskumu sú použité aj v tomto dokumente.

Dôležitým prvkom strategického plánovania je zapojenie verejnosti do tohto procesu. Tento aspekt bol pri spracovaní dokumentu rešpektovaný. Občania, neziskové organizácie, aj

podnikatelia boli v úvode spracovania auditu oslovení a aktívne sa zapájali do celého procesu. Pri aktualizácii v roku 2008 sa spolupracovalo najmä s poslancami obecného zastupiteľstva.

Projektový tím odporúča predstaviteľom samosprávy, aby sa aj naďalej snažili o zapájanie všetkých uvedených partnerov v etape využívania PHSR a jeho následnej aktualizácie.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Obce Čierny Balog na roky 2008 -2015

STRATÉGIA ROZVOJA OBCE

OBSAH

1. VÍZA A CIELE ROZVOJA OBCE

1.1. Vízia obce

1.2. Ciele stratégie rozvoja obce

2. PRIORITY A OPATRENIA

3. IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE

3.1. Základný rámec stratégie

3.1.1. Indikatívny finančný rámec stratégie

3.1.2. Realizačný rámec opatrení

3.2. Zdroje financovania

3.3. Zabezpečenie implementácie stratégie

3.3.1. Socio - ekonomické partnerstvo

3.3.2. Inštitucionálne zabezpečenie implementácie stratégie

3.3.3. Organizačné zabezpečenie implementácie stratégie

3.3.4. Monitoring

3.3.5. Časový harmonogram

1. VÍZA A CIELE ROZVOJA OBCE

1.1. Vízia obce

Čierny Balog

ako rozvinutá moderná obec, bezpečná a atraktívna pre jej obyvateľov aj návštevníkov, postavená na svojich tradíciách - priateľského, aktívneho občianstva, spolunažívajúceho v duchu spolupráce, vzájomného porozumenia a rešpektovania sa; kultivovanej vidieckej architektúry; zachovalých prírodných hodnôt; pracovných a odborných zručností v lesnom hospodárstve, remeslách a poľnohospodárstve, využívajúc pri tom najmä miestny potenciál a zdroje. Obec v ktorej budú radi žiť jej občania a radi ju navštevovať hostia z celého sveta.

Vízia spracovaná pri tvorbe Komplexnej stratégie rozvoja rómskych osád v obci Čierny Balog na roky 2007-2013:

Obec Čierny Balog je rozvinutá, moderná, upravená, čistá, bezpečná a atraktívna pre obyvateľov aj návštevníkov. Ľudia, ktorí tu žijú sú hrdí na svoj domov, sú priateľskí, láskaví, pohostinní, vzdelaní, majú záujem o veci verejné a dodržiavajú spoločenské a etické pravidlá. Ich vzájomná komunikácia vedie k porozumeniu, rešpektovaniu sa, spolupráci a vzájomnej pomoci. Všetci obyvatelia sú rovnoprávni, spoločne sa stretávajú a žijú dôstojným životom.

Celková architektúra nenaruša vidiecky ráz obce. Obyvatelia bývajú v upravených domoch.

Aj v rómskych osadách sú postavené nové domy a každá rodina má svoj byt.

V obci a blízkom okolí je dostatok vhodných pracovných príležitostí pre všetkých, bez diskriminácie menšinových a znevýhodnených skupín. Obyvatelia pracujú najmä v lesnom hospodárstve, poľnohospodárstve, cestovnom ruchu a službách, zaoberajú sa tradičnými remeslami. Pri svojej práci využívajú prírodné zdroje a ekologické technológie. Za svoju prácu sú dostatočne finančne odmenení.

Obyvateľom sú poskytované kvalitné a dostupné zdravotné a sociálne služby s dôrazom na prevenciu. Zabezpečované sú v domácom prostredí alebo v zariadeniach. Obec venuje zvýšenú pozornosť a starostlivosť dospelujúcej mládeži, mladým rodinám, rodinám a jednotlivcom v kríze, starším, osamelým a chorým občanom. Ochotná a spolupracujúca

samospráva napomáha vytvárať dostatok možností spoločenského, kultúrneho, duchovného a športového vyžitia.

Pre obyvateľov obce sú poskytované profesionálne služby s dostupnými cenami a regionálnymi zľavami.

Školy, školské zariadenia a iné subjekty svojou atraktivitou, vysokou materiálno-technickou vybavenosťou zabezpečujú, kvalitnú výchovu a vzdelávanie s prvkami alternatívnej výučby, bohatú mimoškolskú činnosť a voľnočasové a vzdelávacie aktivity pre všetkých obyvateľov.

V obci je vybudovaná komplexná infraštruktúra, vrátane Rómskych osád (kanalizácia, cesty, vodovod, chodníky a i.)

1.2.Ciele stratégie rozvoja obce

Strategický cieľ

**ZVÝŠIŤ KVALITU ŽIVOTA V OBCI TAK, ABY ZODPOVEDALA
POTREBÁM, POŽIADAVKÁM A PREDSTAVÁM OBČANOV
A EXISTUJÚCIM MOŽNOSTIAM.**

Všeobecný cieľ I

**Zvýšiť záujem občanov a miestnych subjektov o vzájomnú spoluprácu
a veci verejné**

Špecifické ciele

- I/1 Zvýšiť význam a postavenie spoločných potrieb voči vlastným potrebám občanov a subjektov v obci**
- I/2 Zviditeľniť dopady verejných vecí a spolupráce v obci na svoj život a činnosť občanov a subjektov v obci**

Všeobecný cieľ 2

Zvýšiť životnú úroveň Rómov a zastaviť proces sociálnej izolácie obyvateľov rómskych osád v obci

Špecifické ciele

- II/1 Zásadne zvýšiť mieru zamestnateľnosti obyvateľov rómskych osád a ich uplatniteľnosť na trhu práce**
- II/2 Zlepšiť úroveň bývania a prostredia v ktorom žijú Rómovia v obci**
- II/3 Budovať vzájomný rešpekt a akceptovanie vlastných špecifik medzi Rómskou menšinou a ostatným obyvateľstvom v obci**

Všeobecný cieľ 3

Zlepšenie kvality a modernizácia infraštruktúry v obci

Špecifické ciele

- III/1 Zabezpečenie kompletnej pripravenosti na systémovú obnovu infraštruktúry**
- III/2 Zabezpečenie optimálnych a inovatívnych riešení infraštruktúry v obci**
- III/3 Skvalitnenie miestnej infraštruktúry v obci**

Všeobecný cieľ 4

Zlepšenie možností občanov zamestnať sa priamo v obci alebo v jej blízkom okolí

Špecifické ciele

- IV/1 Získanie investorov a vytvorenie nových pracovných miest v obci**
- IV/2 Zavedenie systému sociálnej ekonomiky v obci**
- IV/3 Podstatné zlepšenie miery trvalej udržateľnosti a efektivity miestnych podnikateľských aktivít**

2. PRIORITY A OPATRENIA

Všeobecný cieľ I.

Zvýšiť záujem občanov a miestnych subjektov o vzájomnú spoluprácu a veci verejné

Priorita 1

PODPORA ZAPOJENOSTI OBČANOV A SUBJEKTOV VO VECIACH VEREJNÝCH A VZÁJOMNEJ SPOLUPRÁCE V OBCI.

Zdôvodnenie:

Je veľmi dôležité, aby sa pri rozhodovaní o veciach obce aktívne zúčastňovalo čo najviac občanov, aby realizované riešenia boli výsledkom rozhodnutia obyvateľov obce a nie iba ich volených zástupcov. Aktívny občan je základné východisko úspešného rozvoja obce, bez aktivity a angažovanosti sa občanov obce nie je možné ani čiastkovo naplniť všetky plány, rozvojové zámery a ciele obce ako aj ciele a priority tejto stratégie, ako základného rozvojového dokumentu.

Špecifický cieľ I./1

Zvýšiť význam a postavenie spoločných potrieb voči vlastným potrebám občanov a subjektov v obci

Opatrenie 1.1. Vytváranie podmienok a podpora motivácie pre verejnú angažovanosť občanov a subjektov v obci

Indikatívne aktivity opatrenia:

- využívanie rôznorodých efektívnych nástrojov motivácia – pozitívne aj negatívne
- verejné oceňovanie dobrej spolupráce a angažovanosti

- rôzne formy aktivizácie občanov (spoločenské, kultúrne, športové, vzdelávacie akcie organizované občanmi ...)
- vytváranie vhodných podmienok obcou pre verejnú angažovanosť občanov (priestory pre voľnočasové aktivity, systémy pre odhaľovanie a likvidáciu smetísk a čiernych skládok ...)
- inovatívne formy zapájania občanov do rozhodovaní v obci (obecná televízia, ...)
- zatriaktívnenie existujúcich aktivít a akcií pre občanov
- rozvíjanie miestnych tradícií

Špecifický cieľ I./2

Zviditeľniť dopady verejných vecí a spolupráce v obci na svoj život a činnosť občanov a subjektov v obci

Opatrenie 1.2. Podpora informovanosti, vzájomnej komunikácie, osvedy, vzdelávania, koordinácie a vzájomnej spolupráce v obci

Indikatívne aktivity opatrenia:

- zlepšenie informovanosti a osvedy občanov
- vyhľadávanie, vzdelávanie a podpora činnosti miestnych lídrov
- vzdelávanie v oblasti tvorby pridanej hodnoty formou spolupráce a angažovanosti
- vzájomné prepájanie a koordinácia rôznych aktivít v obci
- prezentovať pozitívne príklady z lokalít mimo obce – výjazdové semináre, prezentácie
- zlepšovanie vzájomnej komunikácie ako základu spolupráce,
- budovanie rôznorodých miestnych komunikačných systémov podporujúcich výmenu informácií a spoluprácu
- spoločná prezentácia a zviditeľňovanie sa obce navonok
- využívanie miestnych ľudských zdrojov

Všeobecný cieľ II.

Zvýšiť životnú úroveň Rómov a zastaviť proces sociálnej izolácie obyvateľov rómskych osád v obci

Priorita 2

PODPORA AKTIVÍT NA ZLEPŠENIE ŽIVOTNEJ ÚROVNE RÓMOV A ZAČLEŇOVANIA RÓMSKEJ MENŠINY DO KOMUNITY OBCE

Zdôvodnenie:

Rómska menšina v obci je veľký miestny ľudský potenciál, ktorý je potrebné pozitívne rozvíjať. Východiskom a podmienkou pre možné využitie ich potenciálu, je dosiahnutie aspoň minimálnych štandardov kvality života obyvateľov rómskych osád. Ďalšou podmienkou je vzájomné spolunažívanie rómskej menšiny a väčšinového obyvateľstva ako jednej spoločnej komunity, kde si obe skupiny navzájom akceptujú svoje odlišnosti a špecifiká. Práve odlišnosti a špecifiká sú totiž zdrojom rozvoja a miestnym potenciálom.

Špecifický cieľ II./1.

Zásadne zvýšiť mieru zamestnatelnosti obyvateľov rómskych osád a ich uplatniteľnosť na trhu práce

Opatrenie 2.1. Výchova a vzdelávanie pre trh práce

Indikatívne aktivity opatrenia:

- vzdelávanie Rómov
- ukončenie základného vzdelania mládeže a ďalšie vyššie vzdelávanie
- ožiovovanie tradičných a tvorba nových pracovných zručností a návykov

Opatrenie 2.2. Podpora komunitných centier s pôsobnosťou v rómskych osadách

Indikatívne aktivity opatrenia:

- budovanie komunitných centier v osadách
- aktivity komunitných centier v oblasti vzdelávania, poskytovania služieb zamestnanosti a pod.

Špecifický cieľ II./2

Zlepšiť úroveň bývania a prostredia v ktorom žijú Rómovia v obci

Opatrenie 2.3. Podpora kvalitnejšieho bývania a prostredia života Rómov

Indikatívne aktivity opatrenia:

- doriešiť majetkové vzťahy v rómskych osadách
- budovanie fyzickej infraštruktúry v osadách, skvalitnenie ich dostupnosti a prepojenosti s obcou
- likvidácia skládok a znečistenia v rómskych osadách
- budovanie bývania v súlade s rómskou kultúrou
- zvyšovanie kvality existujúceho bývania – obecné granty, pôžičky

Opatrenie 2.4. Výchova k vyššej kvalite života

Indikatívne aktivity opatrenia:

- aktivity komunitných centier – vzdelávanie v oblasti hygieny, zdravia, rodinného hospodárenia, rodičovstva ...)

Špecifický cieľ II./3

Zlepšiť vzájomný rešpekt a akceptovanie vlastných špecifik medzi Rómskou menšinou a ostatným obyvateľstvom v obci

Opatrenie 2.3. Podpora aktivít pre dobré vzájomné spolužitie v obci

Indikatívne aktivity opatrenia:

- spoločné aktivity a akcie obyvateľov osád a väčšinového obyvateľstva
- prezentácia kultúry a histórie Rómov v obci
- prezentácia špecifik spôsobu života Rómov
- odlišná mentalita – iné kultúrno-historické hodnoty
- inovatívne formy prístupu k riešeniu problematiky rómskej menšiny akceptovaním ich kultúrno-historických daností

Všeobecný cieľ 3

Zlepšenie kvality a modernizácia infraštruktúry v obci

Priorita 3

BUDOVANIE KVALITNEJ, MODERNEJ A KOMPLEXNEJ INFRAŠTRUKTÚRY V OBCI

Zdôvodnenie:

Miestna základná infraštruktúra je dlhodobo vnímaná ako jedno z rizík ďalšieho rozvoja obcí. Nie vždy investície do infraštruktúry, napriek svojej vysokej finančnej náročnosti, priamo prinášajú efekt rozvoja obce. Bez zabezpečenia kvalitnej základnej infraštruktúry stojí ďalší rozvoj obce iba na veľmi nestabilných základoch. Základná infraštruktúra vytvára východisko a potenciál pre ďalší rozvoj obce. Zbytočne sa v obci bude investovať do budovania služieb, prípadne nadstavbovej infraštruktúry, povedzme v oblasti služieb, alebo cestovného ruchu, pokiaľ nebude dostatočne zabezpečená základná infraštruktúra. Pokiaľ základná infraštruktúra je východiskom a potenciálom rozvoja, nadstavbová infraštruktúra je materiálnou súčasťou rozvojových procesov v obci, je to jeden z prvkov rozvoja obce.

Špecifický cieľ III./1.

Zabezpečenie kompletnej pripravenosti na systémovú obnovu infraštruktúry služby

Opatrenie 3.1. Podpora pripravenosti na obnovu infraštruktúry v obci

Indikatívne aktivity opatrenia:

- vypracovanie štúdií, projektov a technickej dokumentácie
- spracovanie územného plánu obce vrátane návrhu systémové riešenia
- vyriešenie majetkového vysporiadania potrebného pre realizáciu obnovy a budovania infraštruktúry

Špecifický cieľ III./2

Zabezpečenie optimálnych a inovatívnych riešení infraštruktúry v obci

Opatrenie 3.2. Koordinácia obnovy a budovania sietí v obci

Indikatívne aktivity opatrenia:

- využívanie technológií efektívnych pre rozľahlé územie
- riešenie systému prevádzkovania nákladnej dopravy cez obec
- vyhľadávanie technológií vhodných do daných klimatických podmienok
- vyhľadávanie nových opatrení na ochranu proti povodňam
- obec ako koordinátor budovania a obnovy sietí v obci, rokovania s príslušnými partnermi

Špecifický cieľ III./3.

Skvalitnenie miestnej infraštruktúry v obci

Opatrenie 3.4. Rekonštrukcia a obnova miestnej infraštruktúry

Indikatívne aktivity opatrenia:

- dobudovanie centra obce ako strediska služieb pre občanov a návštevníkov
- zatepľovanie budov v majetku obce
- rekonštrukcia
- bezbariérovosť v obci – verejné priestranstvá, budovy, zariadenia služieb
- dobudovanie kompletnej siete verejných komunikácií
- budovanie sociálnej infraštruktúry – denný stacionár, hospic, DSS, DD ...
- rekonštrukcia

Všeobecný cieľ 4

Zlepšenie možností občanov zamestnať sa priamo v obci alebo v jej blízkom okolí

Priorita 4

PODPORA VYTVÁRANIA NOVÝCH A UDRŽANIE EXISTUJÚCICH PRACOVNÝCH PRÍLEŽITOSTÍ V OBCI A JEJ BLÍZKOM OKOLÍ

Zdôvodnenie:

Miestna zamestnanosť je na jednej strane východiskom zlepšovania životnej úrovne obyvateľov s následným dopadom na rozvoj obce (zvyšovanie dopytu po službách, zlepšovanie hmotných podmienok života – rekonštrukcie bývania, zlepšovanie vzhľadu okolia domov a pod.). Na druhej strane je priamym rozvojovým faktorom. Tvorba pracovných miest je totiž spojená s priamymi investíciami, či už využitím miestnych zdrojov ale aj získavaním a využívaním externých zdrojov. Je dôležité rozvíjať obidve stránky tejto oblasti:

- aby sa miera nezamestnanosti v obci znižovala na minimálnu hranicu aj s využívaním programov sociálnej zamestnanosti a aby sa podporovala miestna zamestnanosť, t.j. tvorba pracovných miest priamo v obci

Špecifický cieľ IV./1.

Získanie investorov a vytvorenie nových pracovných miest v obci

Opatrenie 4.1. Podpora investícií s priamou tvorbou nových pracovných miest

Indikatívne aktivity opatrenia:

- vyhľadávanie a získavanie investorov prioritne v oblasti finalizácie drevnej hmoty)
- vytváranie vhodných podmienok pre investície
- vytváranie pracovných príležitostí pre ľudí s vyšším vzdelaním
- samospráva ako líder pri aktívnom vyhľadávaní vhodných investorov
- vytvorenie koncepcie rozvoja pracovného trhu obce
- príprava pracovnej sily pre investorov

Špecifický cieľ IV./2

Zavedenie systému sociálnej ekonomiky v obci

Opatrenie 4.2. Budovanie sociálnych podnikov v obci

Indikatívne aktivity opatrenia:

- vybudovanie sociálneho podniku
- tvorba remeselných (pracovných) inkubátorov
- vytváranie pracovných miest pre rizikové skupiny nezamestnaných a pre ZP

Špecifický cieľ IV./3

Podstatné zlepšenie miery trvalej udržateľnosti a efektivity miestnych podnikateľských aktivít

Opatrenie 4.3. Podpora zavádzania moderných technológií a inovácií

Indikatívne aktivity opatrenia:

- využívanie miestnych zdrojov a potenciálu pri rozvoji podnikania
- využívanie inovatívnych technológií
- modernizácia technológií vo výrobe a službách

Opatrenie 4.4. Podpora miestnej ekonomiky

Indikatívne aktivity opatrenia:

- rozvoj služieb občanom a návštevníkom
- vytváranie podmienok pre úspešné podnikanie miestnych ľudí

Opatrenie 4.5. Rozvoj sociálnych služieb

Indikatívne aktivity opatrenia:

- budovanie nových typov sociálnych služieb
- budovanie a rozvoj denných a týždenných pobytových zariadení

- rozširovanie terénnej starostlivosti,
- budovanie a rozširovanie ambulantnej starostlivosti o klientov
- budovanie zariadení pre dlhodobé pobyty zdravotne postihnutých a nevládných

Opatrenie 4.6. Prezentácia produktov a služieb

Indikatívne aktivity opatrenia:

- spoločné prezentácie služieb
- katalógy služieb v obci
- účasť na veľtrhoch

Špecifický cieľ IV./4

Maximalizovať využitie potenciálu obce pre rozvoj cestovného ruchu

Opatrenie 4.7. Budovanie komplexného systému doplnkových služieb pre návštevníkov

Indikatívne aktivity opatrenia:

- analýza potrieb služieb pre návštevníkov
- tvorba komplexného systému služieb CR
- zriaďovanie doplnkových služieb

Opatrenie 4.8. Tvorba nových celoročných produktov cestovného ruchu

Indikatívne aktivity opatrenia:

- tvorba spoločných produktov CR
- spoločné projekty, aktivity subjektov CR
- sprístupnenie Dobročského pralesu
- budovanie cyklotrás
- vybudovanie obecného múzea
- vybudovanie centra tradičnej ľudovej kultúry
- využitie areálu bývalej pily Jánošovka pre služby CR

Opatrenie 4.9. Podpora propagácie a marketingu

Indikatívne aktivity opatrenia:

- vytvorenie miestneho združenia CR
- vydávanie propagačných a prezentačných materiálov
- účasť na veľtrhoch a prezentačných akciách
- organizovanie prezentačných akcií

3. IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE

3.1. Základný rámec stratégie

3.1.1. Indikatívny finančný rámec stratégie

Indikatívny finančný rámec v tis EUR

	EU ŠF + nár. spoluf.	EÚ iné	Št. rozpočet	Reg. a miestne zdroje	Iné	Vlastné	Spolu
Priorita 1							
Opatrenie 1.1	80	20		20	20	60	200
Opatrenie 1.2.	160	10		40	30	60	300
Priorita 2							
Opatrenie 2.1	280		5			15	300
Opatrenie 2.2.	300		20	15	5	60	400
Opatrenie 2.3.			1 600	200		200	2 000
Opatrenie 2.4.	65		20		5	10	100
Opatrenie 2.5.	20	5	20	10	5	40	100
Priorita 3							
Opatrenie 3.1	1 000		500			500	2 000
Opatrenie 3.2.						20	20
Opatrenie 3.3.	23 000		5 000		5 000	2 000	35 000
Priorita 4							
Opatrenie 4.1	2 500				2 000	500	5 000
Opatrenie 4.2.	500					300	800
Opatrenie 4.3.	1 500					1 500	3 000
Opatrenie 4.5.	150					150	300
Opatrenie 4.6.	12 000			4 000		4 000	20 000
Opatrenie 4.7.	150					150	300
Opatrenie 4.8.	6 000			3 000	1 000	8 000	18 000
Opatrenie 4.9.	100			50		50	200
SPOLU	47 805	35	7 165	7 285	8 065	17 615	88 020

Obec Čierny Balog

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

PRVA - RRA Horehronie

3.1.2. Realizačný rámec opatrení

Všeobecný cieľ I	Zvýšiť záujem občanov a miestnych subjektov o vzájomnú spoluprácu a veci verejné						
PRIORITA 1	PODPORA ZAPOJENOSTI OBČANOV A SUBJEKTOV VO VECIACH VEREJNÝCH A VZÁJOMNEJ SPOLUPRÁCE V OBCI						
Špecifický cieľ I/1	Zvýšiť význam a postavenie spoločných potrieb voči vlastným potrebám občanov a subjektov v obci						
Opatrenie	Plánované (indikatívne) aktivity	Financovanie (tis.EUR)			Zdroje	Monitorovacie ukazovatele	
		celkovo	vlastné zdroje	iné zdroje		pred realizáciou	po skončení
OPATRENIE 1.1.							
Vytváranie podmienok a podpora motivácie pre verejnú angažovanosť občanov a subjektov v obci	<ul style="list-style-type: none">- využívanie rôznorodých efektívnych nástrojov motivácia – pozitívne aj negatívne- verejné oceňovanie dobrej spolupráce a angažovanosti- rôzne formy aktivizácie občanov (spoločenské, kultúrne, športové, vzdelávacie akcie organizované občanmi ...)- vytváranie vhodných podmienok obcou pre verejnú angažovanosť občanov (priestory pre voľnočasové aktivity, systémy pre odhaľovanie a likvidáciu smetísk a čiernych skládok- inovatívne formy zapájania občanov do rozhodovaní v obci (obecná televízia, ...)- zatriaktívnenie existujúcich aktivít a akcií pre občanov- rozvíjanie miestnych tradícií- remeselné trhy na prezentáciu produktov cieľových skupín- návštevy zariadení a spoznávanie života cieľových skupín	200	60	140	BBSK,ESF, OPZaSI 2007-2013, malé granty, EK - aktívny občan		

Obec Čierny Balog

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

PRVA - RRA Horehronie

Špecifický cieľ 1/2	Zviditeľniť dopady verejných vecí a spolupráce v obci na svoj život a činnosť občanov a subjektov v obci						
OPATRENIE 1.2.							
Podpora informovanosti, vzájomnej komunikácie, osvedy, vzdelávania, koordinácie a vzájomnej spolupráce v obci	<ul style="list-style-type: none"> - zlepšenie informovanosti a osvedy občanov - vyhľadávanie, vzdelávanie a podpora činnosti miestnych lídrov - vzdelávanie v oblasti tvorby pridanej hodnoty formou spolupráce a angažovanosti - vzájomné prepájanie a koordinácia rôznych aktivít v obci - prezentovať pozitívne príklady z lokalít mimo obce – výjazdové semináre, prezentácie - zlepšovanie vzájomnej komunikácie ako základu spolupráce, - budovanie rôznorodých miestnych komunikačných systémov podporujúcich výmenu informácií a spoluprácu - spoločná prezentácia a zviditeľňovanie sa obce navonok - využívanie miestnych ľudských zdrojov 	300	60	240	ESF, OPZaSI 2007-2013, malé granty - EIC, luventa...		

Obec Čierny Balog

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

PRVA - RRA Horehronie

Všeobecný cieľ II		Zvýšiť životnú úroveň Rómov a zastaviť proces sociálnej izolácie obyvateľov rómskych osád v obci					
PRIORITA 2		PODPORA AKTIVÍT NA ZLEPŠENIE ŽIVOTNEJ ÚROVNE RÓMOV A ZAČLEŇOVANIA RÓMSKEJ MENŠINY DO KOMUNITY OBCE					
Špecifický cieľ II/1		Zásadne zvýšiť mieru zamestnatelnosti obyvateľov rómskych osád a ich uplatniteľnosť na trhu práce					
Opatrenie	Plánované (indikatívne) aktivity	Financovanie			Zdroje	Monitorovacie ukazovatele	
		celkovo	vlastné zdroje	iné zdroje		pred realizáciou	po skončení
OPATRENIE 2.1.							
Výchova a vzdelávanie pre trh práce	vzdelávanie Rómov - ukončenie základného vzdelania mládeže a ďalšie vyššie vzdelávanie - ožiovovanie tradičných a tvorba nových pracovných zručností a návykov	300	15	285	FSR, OP ZaSI, ÚSVRK		
OPATRENIE 2.2.							
Podpora komunitných centier s pôsobnosťou v rómskych osadách	- budovanie komunitných centier v osadách - aktivity komunitných centier v oblasti vzdelávania, poskytovania služieb zamestnanosti a pod.	400	60	340	FSR, OP ZaSI, ÚSVRK		
Špecifický cieľ II/2		Zlepšiť úroveň bývania a prostredia v ktorom žijú Rómovia v obci					
OPATRENIE 2.3.							
Podpora kvalitnejšieho bývania a prostredia života Rómov	- doriešiť majetkové vzťahy v rómskych osadách - budovanie fyzickej infraštruktúry v osadách, skvalitnenie ich dostupnosti a prepojenosti s obcou - likvidácia skládok a znečistenia v rómskych osadách - budovanie bývania v súlade s rómskou kultúrou - zvyšovanie kvality existujúceho bývania – obecné granty, pôžičky	2 000	200	1 800	BBSK, ROP,		

Obec Čierny Balog

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

PRVA - RRA Horehronie

OPATRENIE 2.4.							
Výchova k vyššej kvalite života	- aktivity komunitných centier – vzdelávanie v oblasti hygieny, zdravia, rodinného hospodárenia, rodičovstva ...)	100	10	90	FSR, OP ZaSI, ÚSVRK		
Špecifický cieľ II/3	Zlepšiť vzájomný rešpekt a akceptovanie vlastných špecifik medzi Rómskou menšinou a ostatným obyvateľstvom v obci						
OPATRENIE 2.3.							
Podpora aktivít pre dobré vzájomné spolužitie v obci	- spoločné aktivity a akcie obyvateľov osád a väčšinového obyvateľstva - prezentácia kultúry a histórie Rómov v obci - prezentácia špecifik spôsobu života Rómov - odlišná mentalita – iné kultúrno- historické hodnoty - inovatívne formy prístupu k riešeniu problematickej rómskej menšiny akceptovaním ich kultúrno-historických daností	100	40	60	FSR, ÚSVRK		

Všeobecný cieľ III	Zlepšenie kvality a modernizácia infraštruktúry v obci						
PRIORITA 3	BUDOVANIE KVALITNEJ, MODERNEJ A KOMPLEXNEJ INFRAŠTRUKTÚRY V OBCI						
Špecifický cieľ III/1	Zabezpečenie kompletnej pripravenosti na systémovú obnovu infraštruktúry služby						
<i>Opatrenie</i>	<i>Plánované (indikatívne) aktivity</i>	<i>Financovanie</i>			<i>Zdroje</i>	<i>Monitorovacie ukazovatele</i>	
		<i>celkovo</i>	<i>vlastné zdroje</i>	<i>iné zdroje</i>		<i>pred realizáciou</i>	<i>po skončení</i>
OPATRENIE 3.1.							
Podpora pripravenosti na obnovu infraštruktúry v obci	- vypracovanie štúdií, projektov a technickej dokumentácie - spracovanie územného plánu obce vrátane návrhu systémového riešenia - vyriešenie majetkového vysporiadania potrebného pre realizáciu obnovy a budovania infraštruktúry	2 000	500	1 500	ROP, BBSK		

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

Špecifický cieľ III/2	Zabezpečenie optimálnych a inovatívnych riešení infraštruktúry v obci						
OPATRENIE 3.2.	- využívanie technológií efektívnych pre rozľahlé územie - riešenie systému prevádzkovania nákladnej dopravy cez obec - vyhľadávanie technológií vhodných do daných klimatických podmienok - vyhľadávanie nových opatrení na ochranu proti povodniam - obec ako koordinátor budovania a obnovy sietí v obci, rokovania s príslušnými partnermi	20	20	0	vlastné		
Koordinácia obnovy a budovania sietí v obci							
Špecifický cieľ III/3	Skvalitnenie miestnej infraštruktúry v obci						
OPATRENIE 3.3.	- dobudovanie centra obce ako strediska služieb pre občanov a návštevníkov - zatepľovanie budov v majetku obce - rekonštrukcia - bezbariérovosť v obci – verejné priestranstvá, budovy, zariadenia služieb - dobudovanie kompletnej siete verejných komunikácií - budovanie sociálnej infraštruktúry – denný stacionár, hospic, DSS, DD ... - rekonštrukcia	35 000	2 000	33 000	ROP, OP IS,MVRR SR		
Rekonštrukcia a obnova miestnej infraštruktúry							

[illegible]

PRVA - RRA Horehronie

[illegible]

Obec Čierny Balog

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

PRVA - RRA Horehronie

OPATRENIE 4.5.	- budovanie nových typov sociálnych služieb						
Rozvoj sociálnych služieb	- budovanie a rozvoj denných a týždenných pobytových zariadení - rozširovanie terénnej starostlivosti, - budovanie a rozširovanie ambulantnej starostlivosti o klientov - budovanie zariadení pre dlhodobé pobyty zdravotne postihnutých a nevládných	20 000	4 000	16 000	ROP, BBSK,		
OPATRENIE 4.6.	- spoločné prezentácie služieb						
Prezentácia produktov a služieb	- katalógy služieb v obci - účasť na veľtrhoch	30	20	10	OP KaHR, BBSK,		
Špecifický cieľ IV/4	Maximalizovať využitie potenciálu obce pre rozvoj cestovného ruchu						
OPATRENIE 4.7.	- analýza potrieb služieb pre návštevníkov						
Budovanie komplexného systému doplnkových služieb pre návštevníkov	- tvorba komplexného systému služieb CR - zriaďovanie doplnkových služieb	300	150	150	OP KaHR, ROP		
OPATRENIE 4.8.	- tvorba spoločných produktov CR						
Tvorba nových celoročných produktov cestovného ruchu	- spoločné projekty, aktivity subjektov CR - sprístupnenie Dobročského pralesu - budovanie cyklotrás - vybudovanie obecného múzea - vybudovanie centra tradičnej ľudovej kultúry - využitie areálu bývalej pily Jánošovka pre služby CR	18 000	8 000	10 000	OP KaHR, ROP, BBSK		
OPATRENIE 4.9.	- vytvorenie miestneho združenia CR						
Podpora propagácie a marketingu	- vydávanie propagačných a prezentačných materiálov - účasť na veľtrhoch a prezentačných akciách - organizovanie prezentačných akcií	200	50	150	ROP, BBSK,		

3.2. Zdroje financovania

V nižšie tabuľkách prílohy je spracovaný prehľad finančných zdrojov, ktoré svojim obsahom sú vhodné ako zdroje pre financovanie Cieľov a opatrení Stratégie sociálneho rozvoja okresu Brezno 2007-2015.

Zdroje financovania:

Štrukturálne fondy EÚ – NSRR 2007-2013

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka – PRV 2007-2013

Štátne zdroje SR

Iné zahraničné zdroje

Iné malé granty

Externé finančné zdroje sú podrobne rozpísané v **Prílohe č.3**

3.3. Zabezpečenie implementácie stratégie

3.3.1. Sociálno-ekonomické partnerstvo

Budovanie miestnych obecných partnerstiev na princípe vzájomnej otvorenej spolupráce rôznych zástupcov sektorov pôsobiacich v obci je základným východiskom úspešného naplnenia cieľov PHSR. Bez spoločnej spolupráce ostane tento dokument iba podporným nástrojom a stratí svoj prioritný rozvojový rozmer. V obci môže byť vybudované jedno silné partnerstvo socio- ekonomických partnerov, alebo i viacej konkrétnych účelových partnerstiev.

Dôležité pre úspešnú spoluprácu je, aby tieto partnerstvá neostali iba na báze občasných stretnutí, výmeny informácií, ale aby svoju **spoluprácu formalizovali vo forme dohovoru alebo zmluvy o spolupráci**.

Takáto forma spolupráce obvykle časom prerastie do potreby vybudovania inštitucionalizovanej formy partnerstva. Čo znamená, že partnerské organizácie založia spoločný právny subjekt (napríklad neziskovú organizáciu, alebo aj podnikateľský subjekt).

Prikladom zárodku takého účelového socio- ekonomického partnerstva v obci je partnerstvo vytvorené pri budovaní areálu vo Vydrovskej doline.

3.3.2. Inštitucionálne zabezpečenie implementácie stratégie

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je dokument, ktorý vo svojej podstate definuje postupnosť krokov k stanoveným cieľom. V takomto procese je dôležité, aby bol zabezpečený koordinovaný postup jednotlivých krokov a realizácií (napr. príprava projektových zámerov, projekty v partnerstvách pre spoločný cieľ a pod.).

Hlavnou úlohou v procese realizácie a implementácie stratégie je práve koordinácia a súvŕažnosť postupov ktorá má zabezpečiť:

- kumuláciu vnútorných zdrojov – spájanie síl a zdrojov
- zabránenie duplicite
- rozdelenie úloh v území
- poznanie sa a vzájomná komunikáciu
- vzájomnú informovanosť

Ďalšou úlohou v procese implementácie je zabezpečovať monitorovanie a spätnú väzbu naplňania priorít a cieľov, čo následne zabezpečuje:

- spätnú väzbu realizovaných projektov
- hodnotenie účinkov a dopadov
- odporúčania pre zmeny stratégie
- krátkodobý aj dlhodobý vplyv realizovaných opatrení
- a ďalšie.

Z týchto zásadných dôvodov je nevyhnutné zriadiť formalizovanú jednotku, ktorej primárnym zmyslom bude práve dohľad nad procesom implementácie PHSR obce.

Obvykle sa na úrovni obce jedná o konkrétnu skupinu občanov poverených obecným zastupiteľstvom na výkon tejto funkcie. Okrem poverenia je potrebné, aby obecné zastupiteľstvo zadefinovalo a schválilo aj kompetencie tejto „pracovnej skupiny“.

V praktickej rovine môže obecné zastupiteľstvo využiť dve cesty vytvorenia pracovnej skupiny:

- 1. poverí niektorú z existujúcich komisií, ktorú má zriadenú pre činnosť v oblasti rozvoja obce, zabezpečovaním úloh spojených s procesom implementácie a monitoringu. Môže sa jednať aj o inú formu, ktorú obec má zriadenú - napríklad obecná rada, alebo expertná rada**
- 2. vytvorí novú samostatnú pracovnú skupinu pre tento účel.**

Doporučením je, aby v tejto pracovnej skupine boli zastúpené pokiaľ možno všetky rozhodujúce oblasti zadefinované v stratégii. V prípade obce Čierny Balog by v pracovnej skupine mali mať zastúpenie tieto oblasti:

- **lesníctvo, poľnohospodárstvo**
- **cestovný ruch**
- **samospráva**
- **infraštruktúra**
- **sociálna oblasť**
- **dobrovoľníctvo**

Zároveň by sa tieto oblasti mali prelínať so zastúpením nasledovných skupín obyvateľstva:

- **podnikatelia**
- **Rómovia**
- **dôchodcovia**
- **mládež**

Pracovná skupina by mala mať pritom menej ako 8 členov, tak aby bola schopná efektívne pracovať.

Konkrétnou náplňou činnosti pracovnej skupiny sú nasledovné úlohy:

- zabezpečovať súlad rozvojových zámerov územia s prioritami a opatreniami stratégie
- zostaviť spôsob hodnotenia podľa ukazovateľov programu (zodpovednosť a metodika
- stanoviť spôsob monitoringu a koordinácie spoločných rozvojových projektov (zodpovednosť a harmonogram)
- spracovanie hodnotiacej správy za každý kalendárny rok
- pripravovať návrhy na aktualizáciu stratégie, prvýkrát najskôr v roku 2010
- raz za dva roky každoročne zabezpečiť zostavenie prehľadu finančných zdrojov na financovanie a kofinancovanie spoločných rozvojových projektov.
- podľa potreby spracovanie čiastkových akčných plánov realizácie stratégie.

Obecné zastupiteľstvo pri schvaľovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na roky 2008-2015 by malo zároveň schváliť aj zriadenie jednotky pre implementáciu a dohľad nad stratégiou.

3.3.3. Organizačné zabezpečenie implementácie stratégie

Pracovná skupina vytvorená pre dohľad nad implementáciou stratégie k výkonu svojej činnosti nevyhnutne potrebuje zabezpečené organizačné zázemie. Je potrebné vybudovať stabilnú systém organizácie, ktorý bude funkčný po celú dobu platnosti spracovanej stratégie.

Organizačné zabezpečenie by malo plniť nasledovné úlohy:

- zabezpečiť činnosť pracovnej skupiny
- zabezpečovať monitorovanie stratégie
- zabezpečiť informovanosť partnerov o plnení stratégie
- zabezpečiť prístup k informáciám pre prípravu rozvojových projektov
- zabezpečiť informovanosť obecného zastupiteľstva o činnosti skupiny
- a pod.

Návrh organizačnej štruktúry:

Rozhodujúci orgán:

- Zastupiteľstvo obce Čierny Balog

Výkonný monitorovací orgán:

- Výbor (pracovná skupina) pre dohľad nad stratégiou (maximálne 8 členov),

Technické zabezpečenie:

- Obecný úrad Čierny Balog – poverený pracovník

Monitorovanie v teréne:

- Obecný úrad Čierny Balog
 - terénni sociálni pracovníci
 - členovia komisií obecného zastupiteľstva
 - matrika
 - prípadne vyškolená skupina aktivistov

[illegible]

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

[illegible]

Obec Čierny Balog

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

PRVA - RRA Horehronie

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Čierny Balog na roky 2008-2015

Zhotoviteľ: Prvá rozvojová regionálna a vidieka agentúra, Brezno

© Autorský kolektív

PhDr. Igor Pašmík, vedúci tímu

Experti:

Mgr. Marián Ďuriš

Michaela Heretová

Gabriel Giertl

Marcela Tokárová

Rok spracovania 2008

Obec Čierny Balog

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2008-2015

PRVA - RRA Horehronie